

— Oh, oh, dobra li kupusa! — sladi on. — Vidi se što je umeo da kupi suva rebra.

— Ma idi, bogati! — uvi žena.

On požuri da izgledi spor:

— Majstorski je škukan. Sile je naša majčica.

Pjesnici je dobro po ledima, namigujući sile, ugojeno apatičnom desetogodišnjaku. Žena s naporom protuđata prekjaku nežnost:

— Imam je nešto od tvojih pohvali! Bolje nadji slaviku.

— Teško je, znaš i sama... Za frižider jel dolazio majstor, a sine?

— Otkad sam se ja vratio iz škole, nije — odbrunda dečak.

On mahnu rukom:

— Pokvarenjak.

— Slušaj!... Zvao si... čoveka? — naglo ga preseće žena.

I dete se umeša:

— Tata, je l to državni sekretar?

On, pogoden tonom, dobro odgleda sina.

— Da, da. Sta se čudiš?! Divne sam stvari doznala...

— prihvati ženu. — Juce na roditeljskom sastanku. Nije rđav Šak, ali ponasanje... Razredni staršina žali se da naš dični jedinac stalno medu decom potpaljuje diskusije: ko ima auto, koje marke, šta je čiji tata, s kim se druži porodica...

Sine je, naravno, oborio glavu.

Rukom — iako da kaže: "Sad znaš!" — Žena dade šlagvert mužu.

— Kako možeš! — tresnu on escajmom o sto, diže se, poče da šeta trpezarijom. — Zar si to od nas naučio? Malogradanin jedan!

Ustado i žena, pa strogo:

— Ja ga sigurno misam učila da bude skorojević. U mojoj kruci te su faze odavno predene.

— Pa ko je krov onda? — rasifrira on ruke. — Ja... Ja sam bio na jasrečnici dok nije bilo činova i plata u borbi. Ni danas nam ne bi fallio tog duha, ne bi, razumeš ti mene.

Žena ga zaskoči:

— Tačno, tačno; samo priseti se o čemu ti lično najviše pričas.

On je terao svoju liniju:

— A, ja, žene su krive za sve. Žene, dabome. I nas ste polkvarite, i decu kvarete.

Učita, prosti nju mogao više da govori.

— Izvinili, kaži ti meni: jesi zvao ili ne? — povisi žena glas.

On se odzava temo negde od prozora, tobož rasejano, poskušavajući da sakrije svoju laž:

— Stalno je na sastancima. Javiće sekretarica kad može da me primi.

Žena mu pride, crvenija od šafroka, uhvati ga za rukav.

— Zašto lažeš? — reče to polako, naglašavajući tako retči svako slovo.

„Ne lažem, nego mi je dosadilo da ga zivikam svakodnevno... Lažem?!” Tu on bučku, poraste. Kako je žena i dalje stajala gledajući ga ravno u oči, on slarete pogled na dete, vrušnju:

— Bež u sobu, razumeš!

Preteći pode prema sinu koji umeća.

U tisini odjeknu nekoliko olovnih koraka. On spusti šake na sto bespomoćno:

— Pred detetom...

— Dovde mi je došlo! — isprsi se ona malo, ostavlja i dalje kolod za prozora.

— Pa dobro, otici će, ženačno, na neki lep posao, pa šta — odzava se on na glavo.

Ona mu se nasmejala u brk.

On sede, sklopiti ruke, i tad je prvi put pogleda slobodnije:

— Ja... Ja to ne shvatam kao degredaciju. Nužno je: dolaze mladi, spremljeni, obrazovani.

Zagronu se, ne produži. I — sinulo mu je, umalo nije glasno izrekao to saznanje. U čemu je stvar? Poslednjih godina njegova volja je popustila, razlažavio se s ovo mirno doba, izgubio sigurnost. Ali zašto? Koliko puta se zaletao u životu — redovno su ga, upravo tada, posekli, smatrali da ga onim koji trči pred rudu. Zatim se čovek uvuče u sebe, postane oprezen, premerava, odlaze odluke. Ima, ustalom, mnogo pitanja koja bi on voleo s nekim da raspravi onako pošteno! Kao što su to umeli u ratu u prvim godinama posle...

— Počeo si nešto? — trže ga žena, sedajući za sto preko puta njega. — Ja znam, znam odlično, Šta je s tobom. Nemais ambicioz. Tvoji bi drugovi rekli da se nisi uključio u nove tokove. Intimno ti ne prihvataš sve ovo što se desava. Neces — eto to je. A danas ne ide više po starom: da dobijes raspored, naredenja. Morais sam da se probijas. A ti mirno čekas da te degradiraju.

On zavrte gavom. „Ne, njoj ne bi mogao da kaže što mu je sricu!”

— Slušaj! — reče glasno. — Ja se odavno spremam da odem sa ovog posla, časna reč. Misliš da sam zaljubljen u administraciju. Ali kuda? Nisam za privredu; nisam ni za diplomaturu. Nervozan sam, netrahan, volim da radim sam. Onako parizanski. To nije tajna. A kamo mi je da počinjem ispočetka, na primer da nešto studiram. I — zato sam se pasivizirao.

— Da tako misle oni tvoji drugovi što su zaseli u fotelje... Eh, moja naivčino! Pa ti kako si krenuo još te ne najutriti u unutrašnjost.

— Kao da je svu sréću u Beogradu.

— Kad budeš gazio blato i raspravljaš malogradaniske intrige, videćeš razliku.

On se malo uzjognuti, ukruši se:

— Nisam ja u vili odrasta!

— Tvoja starla filozofija. To je jedino što umeš da kažeš! — podsmehne se žena samo na časak, jer zbijala nije imala namenu da ga začišće, da se svada; njen ton posebno neutralni. — Lepa se kaša zamesila. Gospodin, narogušen, istjeruje principe; braća potera — i nikog nije briga što cela porodica treba da plaća taj inat.

— Slušaj... — Digne su mu se ruke same od sebe da bi je zaustavile. — Slušaj, nemoj tako. Ako je neko krv, ja sam. Za sve, razumeš. Ja se... razumeš... nisam se razvijao.

— A zašto? Zar sam te jedanput terala?

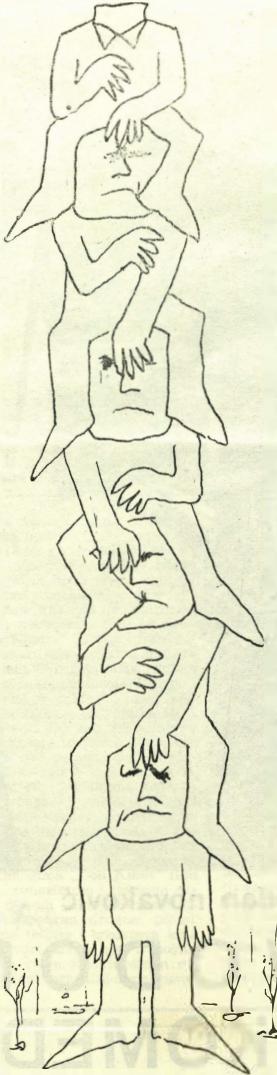
Pauza.

On kao da zavrte glavom i reče samome sebi tiho:

— Pa... nisam htio.

Sumorno ali nepristrasno žena opet uze inicijativu.

— Vučarali su te dve cele decenije levo-dešno, kako je gde trebalо, da začepljujes rupe i izvlačiš kestenje iz vatre. Šta sve nisi radio, kakve poslove?!? Nekoliko stvari znaš, nekoliko „aspekata”, je li, a onda snalazi se kako umeš: hvataj „problem”, drži govorre dobre i uopštene, rešavaj brzo, verujući da si ti uvek u pravu — jer stvari moraju da se „raščiste”. Sve preko kojena! Uprošačeni ljudi. A sad — zbogom!

MIRNO DOBRA

sveta
lukić

bi pomogao svojim zemljacima — on ih poznaje, oni je vole, proverili su se uzajamno u ratu kad je bilo stani-pani. To žena neće ni da čuje. A kako? Sam ne mogu da se vratiš. Dosta je bilo blata — i to je istina. S konja na magarcu. Da sam bez porodice, još nekako... Bole me krsta. Cek, jeo! O, boga ti, al sa umoran. Svaki dan je isti. Nije za nas mirno doba, stalno mi se spašava. Čovek se zapariloži Seljaci? Seljaci mnogo rade. Nekad smo živeli u toliskoj bedi: na pet godina jedanput uhramimo i ubijemo svinju. Al kad sam ušao u pokret... To je bilo silno vreme. Naročito u ratu. Pežilo se na svakog čoveka mada je tada bilo nesvrstljivo teže brinuti o ljudima. Mnogo posla. I danas. Važila se ostašilo, pa se ljudi odvajaju jedni od drugih. Starost se uvek osamljuje. Ma ne. Mnogo smo se krsili po brdima i svekakoj novilj. Ali ima još energije u nama. Samo bi nas trebalo okupiti, jednoga dana savzati ponovo zbor revolucije.”

— Pesma, pesma, predvečernja, jesenska...

— O —

— Ne-ne-ne!

Svet se spušta, pada na zemlju, poravnava je, jer ne vredi da postoji. I nikog nema da pridrži čoveka od pada. Tresak neki...

— Tata, tata!

Dete je tamam zatvorilo gramofon, skljocnula je braviča na poliklopom. Prialzi oou, dimnus ga.

— Sta je — pita oči bunovan. — Ti si me zvao?

— Opet si ječao, tata. Boli te nešto?

— Snovi, sine, snovi me bole.

Okrete se na drugu stranu stenuči:

— Opet sam onog sanjao...

— Onog iz čete što je strejljen zbog krade? — spremno ga pišta dete.

— Štete. Stalno on. I svaki put mi sve lepsi dođe u san. Ja ne znam zašto.

Vidi liko de teve rutinirano prati tu priču koju odavno zna. Promeni temu:

— A majka — još je u kućini?

— Jeste. Dečinj glas postaje stvarno zainteresovan u odnevlud nežan. — Tata, poslala me mama da... da ma pušti u bioskop. Idu svi moji momci.

Otat malo podiže glavu s ležaja prema njemu:

— Nisi zasluzio bioskop posle onog što je majka rekla.

Sinu se nijedna crta ne poneri na licu. Ćvrsto stoji, na mestu, otvoreno:

— Objećao sam drugovima, časna reč. Nije fer da slazem. Cele nedelje posle nemoj me puštati; samo danas...

— Ala lepo laže! Ista mati!

— Dobro, idi; pare imas.

— Imam. Hvala, čale. Zdravo.

Jedna vrata, druga. Tresnula su i izlažna.

Taman što je ponovo omiljavao za san, sinu mu: pa žena mu je namerno poslala dete, baš u ovakvoj situaciji, da on oduči. Vadi kestenje, je li? Ona ga tera na to!

To grize brzo, neumoljivo, bolesno. Razgoropadi ga to saznanje.

Besomučan, skoči...

Ispuni kujnska vrata, prosti se zaglaviti u njima i — takto ostade. Srećom!

S naroticom pažnjom žena izvadi jednu šerpu iz sudopera, ocedi je, spusti na sto. Zatim diže glavu:

— Nisam još gotova. Šta je?

— Opet izazivali!

Črven, zagušen, jedva progovori:

— A de te meni šaljes je l' da? — zapenušio je. Ja neću da ispadnem u njegovim očima diktator, razumeš ti mene!

— Opet nisi razumeo — reče ona hladno, sa mnogo nervoze unutra.

— Sta nisam?

— Ja hoću da mu ti budeš glavni autoritet. Sto puta sam to kazala.

— Pa dabome, razumeš: ja krvnik — a ti slatka mama.

— Tebi se ništa ne može dokazati.

Njene ruke se odjednom stresose, ispadne joj pepejljara, ona odvrativa od debelog stakla. „Malogradanski kristal. Poklon ikadnog njegovog ratnog druga”.

— O božel! — vilenka ona, saže se da vidi Šta je bilo.

— „Nije se razbilja. Baš sam baksuz!”

— Ti baškuš dete protiv mene. Ja to neću dalje da trpiš.

Ona podiže oči besno:

— Nemoj da trpiš. Ko te tera.

— Izazivaš?

— Ko?

On koračnu:

— Šta kažeš?

Sutnu, pravoli kredenc. To ga zadrža.

— Eto to — naglašavajući reč po reč, govorila je žena. — Jedemo se godinama i pojescemo se zato što ti nećes da vidiš istinu. Samo umeš da skrgučas zubima i pretis revolverom.

Od krvave mrne na očima nije video ništa, ma koliko se upinjao. Buljio je oči, bolele su ga drške, kapci. Mumlja je nešto.

— Dosta! Prestan jedanput, kao boga ta molim! Po- ludeći i ja. Ti uvek teras i nat. Samo inat. Od prvog dana kad sam te uvela u svoju porodicu. Odmah su tebe svu čudno gledali, je li. Nabijali ti na nos poreklo i neznanje. Pa si ti, kao, za inat nama ostao sirov. Je li tā jašno? Odbio da si uobi, upropasjući dete, mene, zagonjavaju život samom sebi. Ja... ja nisam pametna kuda to vodi. Zamam da se dobro neće svršiti — to jedino.

Grunule su joj suze na oči. Pobež iz kujne u kupatilo. Zaključala se.

„Vidi ti nju, ala reže! Mnogo je pobesnela. A, potkušiću si tebe repić, mala, ne brini tisija.”

Vratili se u sobu, ponovo je legao.

„Kakav je to svet! Stalno je njoj nešto dosadno. Mršavi, pronerovozili se, izmiznuli sto čuda. Ne znam sta da činim. Kuća je puna, to sam ja sve zbog nje. I zapisilla se da bi prekratala dan. Možda spremila polako odstupnicu. Za razvod? Da vidimo, da vidimo. Šta joj fal? Ne važi moja „društvo”. U redu, niko je niti. Njenom „društvu”, opet, ja ne veljam. To je tako vaspitano — i bog Kvarno. A — ja, neću ja ceo da popuštam. Pa šta. Samo na mruđu da razmislim o svemu. Samo da se sredim. Mnogo smo se razlavabili. To je osnovno. Nema drugog. Ali prevlađačemo da slabosti. Bilo je i gorin teškoča. Teko sam umoran. Sve me boli... Ne, ne, sredićemo mi to. Svakći svoje sopstvene slabosti — i tako redom...“

Tavanica prazna, pusta. Kao ravnica u jesen. Ni muva na njoj ni čovek u ravnici. U modernim stanovima nema lusteru. Kad bi se pojavila makar jedna izbočina krovu, bez lakše. Došao je prirođnje i san, siv, bez slika, bez čvorova, bez ičega. Dug. Isto tako jednoličan kao ta gadna tavanica. Kao odmor. Kao mirno doba.